

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนและ เปรียบเทียบปัญหาการจัด โครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 จำนวน 487 คน จากโรงเรียน 487 โรงเรียน โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 457 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.83

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส เอกซ์ (SPSSX) จากสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวน (one-way analysis of variance) และทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเซฟเฟ แล้วนำเสนอในรูป ตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพภาพทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารและโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 45 ปีขึ้นไป วุฒิมัธยมศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ใหญ่ มีประสบการณ์เป็น ผู้บริหารระหว่าง 1 - 5 ปี ผู้บริหารได้รับการอบรมและดูงานเกี่ยวกับการจัดโครงการสวัสดิภาพ ในโรงเรียนร้อยละ 42.9 และไม่ได้รับการอบรมและดูงานเกี่ยวกับการจัดโครงการสวัสดิภาพ

ในโรงเรียน ร้อยละ 57.1 โรงเรียนส่วนใหญ่มีขนาดกลาง มีจำนวนครูในโรงเรียนน้อยกว่า 25 คน และโรงเรียนมีการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน

2. สภาพการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม น้ำท่วมบางส่วน อยู่ในวัดหรือใกล้วัด ติดกับแม่น้ำลำคลอง และถนนมีขยวดยานสัญจรไปมา โรงเรียนไม่มีรั้ว คิดเป็นร้อยละ 46.0 อาคารเรียนถาวรเป็นไม้ มีสภาพกลางเก่ากลางใหม่ ส่วนใหญ่เป็นอาคารชั้นเดียวถึงสองชั้น และไม่มีทางออกฉุกเฉิน หรือบันไดหนีไฟ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโรงฝึกพลศึกษา มีจำนวนห้องเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน พื้นห้องเรียนเป็นพื้นไม้ โต๊ะเรียนและม้านั่งมีสภาพเก่า พื้นสนามส่วนใหญ่เป็นสนามหญ้าและดินธรรมดา ท้องน้ำท้องส้วมสะอาด อากาศถ่ายเทสะดวกและมีแสงสว่างเพียงพอ การจัดน้ำดื่มโรงเรียนจัดโดยใช้น้ำฝนที่เก็บในแทงก์น้ำ และจัดใส่ภาชนะให้ดื่กหรือรองดื่ม

โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดระบบการจราจรภายในอาคาร อุบัติเหตุที่พบบ่อย คือ การชนกัน ทกล้ม และการเล่นกีฬา สถานที่เกิดอุบัติเหตุที่พบบ่อยที่สุดคือ สนามเด็กเล่น และอาคารเรียน

2.2 ด้านการจัดบริการสวัสดิภาพในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการสำรวจอาคารเรียน โต๊ะเรียนและเก้าอี้ ปีละครั้ง สำรวจสนามอุปกรณ์กีฬาและเครื่องเล่นเด็กภาคเรียนละครั้ง สำรวจสายไฟฟ้าภายในอาคารเรียนต่าง ๆ ปีละครั้ง โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเก็บสถิติเกี่ยวกับอุบัติเหตุ โดยใช้แบบฟอร์มรายงานอุบัติเหตุ ครูเวรและครูประจำห้องพยาบาลเป็นผู้บันทึก โรงเรียนไม่มีการแยกสนามกีฬาและกรีฑา มีครูเวรทำหน้าที่ดูแลและแนะนำความปลอดภัย ฝ่ายอาคารและสถานที่เป็นผู้รับผิดชอบการเขียนค่าเดือนเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และสถานที่ที่อาจก่อให้เกิดอันตราย

ในเรื่องการป้องกันอัคคีภัย โรงเรียนไม่ได้จัดให้มีการฝึกซ้อมหนีไฟ และส่วนใหญ่ไม่มีอุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิง

การเดินทางไปกลับโรงเรียนของนักเรียน โรงเรียนได้จัดให้ครูเวรดูแลนักเรียนข้ามถนนบริเวณใกล้โรงเรียน แต่ไม่มีการจัดพาหนะรับส่งนักเรียน

การจัดบริการห้องพยาบาล โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องพยาบาลและเตียงพยาบาล เพียงพอ แต่ไม่มีครูพยาบาลประจำห้อง ส่วนยาและเวชภัณฑ์มีเพียงพอ เมื่อนักเรียนได้รับอุบัติเหตุทางโรงเรียนได้วางแผนการส่งต่อนักเรียนไปยังสถานพยาบาลและแจ้งให้ผู้บริหารและผู้ปกครองรับทราบ ครูประจำชั้นเป็นผู้ติดตามผลนักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุต่อไป

2.3 ด้านการจัดการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับสวัสดิศึกษา มีหลักสูตร แผนการสอน และคู่มือครูครบทุกชั้นเรียน ได้มีการจัดทำโครงการสอน โดยครูแต่ละคนทำกันเอง และครูในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตช่วยกันทำ ส่วนใหญ่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีการบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนตามลำดับ สำหรับวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา มีบ้างเล็กน้อยโดยโรงเรียนจัดหาให้ หนังสือและเอกสารเกี่ยวกับสวัสดิศึกษาเพื่อให้ครูและนักเรียนค้นคว้ามีเพียงเล็กน้อย

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเฉพาะในโอกาสพิเศษ กิจกรรมที่จัดมากที่สุดคือ การทำแผ่นป้ายนิเทศ การนิเทศการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา ครูได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์นาน ๆ ครั้ง การจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพ และการจัดบริการสวัสดิภาพในโรงเรียนสามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ด้านการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีการวางแผนและเขียนโครงการเป็นครั้งคราว โรงเรียนส่วนใหญ่จัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิภาพในโรงเรียนโดยผู้ปกครองและบุคลากรภายนอกไม่มีส่วนร่วม การดำเนินงานเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของครูทุกคนในโรงเรียน และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีทั้งจากครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานในชุมชน ส่วนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยให้ความร่วมมือ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณเลย การประเมินผลโครงการมีการประเมินผลเป็นบางครั้ง และติดตามผลเป็นครั้งคราว และนำผลมาปรับปรุงโครงการเป็นครั้งคราวเช่นกัน

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพ
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1
แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน
มีความเห็นว่า โดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย

3.2 ปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน
มีความเห็นว่า โดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ปัญหาที่เห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมากคือ
โรงเรียนขาดอุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิง ไม่มีการตรวจสอบและแนะนำวิธีใช้เครื่องมือดับเพลิง
นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากคือ ไม่มีการฝึกซ้อมการ
หนีไฟให้แก่ นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

3.3 ปัญหาด้านการจัดการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา
ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า โดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย แต่มีปัญหาที่เห็นว่าเป็นปัญหาอยู่
ในระดับมากคือ หนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสวัสดิศึกษาเพื่อให้นักเรียนค้นคว้ามีไม่เพียงพอ
การได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา
ยังไม่เพียงพอ ขาดอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา
โรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับมากคือ ครูไม่ได้รับ
การฝึกอบรมด้าน เทคนิคการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา

3.4 ปัญหาด้านการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ผู้บริหาร
โรงเรียนมีความเห็นว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีเพียง
ข้อเดียวที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับ
มาก คือ ขาดงบประมาณในการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน
เกี่ยวกับการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน โดยส่วนรวมพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่กับโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดกลาง และโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่กับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
มีปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีปัญหาการจัดโครงการ
สวัสดิภาพในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน
เกี่ยวกับปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนเป็นรายด้าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

5.1 ปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน
ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการจัดสิ่งแวดล้อมทาง
สวัสดิภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อท่าเลและสถานที่ตั้ง
ของโรงเรียนยังไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียน
ขนาดเล็ก

โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับ
โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ แสงสว่างภายในอาคารเรียนและห้องเรียนไม่เพียงพอ และสนาม
เด็กเล่นไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก
และโรงเรียนขนาดกลาง

โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการจัดสิ่งแวดล้อมทาง
สวัสดิภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ โต๊ะเรียน และ
ม้านั่งชำรุด ล้อแหลมต่ออันตราย โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

5.2 ปัญหาด้านการบริการสวัสดิภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาด้านการบริการสวัสดิภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับ
โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการบริการสวัสดิภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 ในข้อไม่จัดทำเครื่องหมาย หรือคำเตือนที่เกี่ยวกับความปลอดภัย ไม่แนะนำการใช้
อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ที่อาจก่อให้เกิดอันตราย โรงเรียนขาดอุปกรณ์และ เครื่องมือดับเพลิง

ผู้รับผิดชอบห้องพยาบาลขาดความรู้และทักษะการปฐมพยาบาล และไม่มีความสะดวกในการส่งต่อนักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุไปยังสถานพยาบาล โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

โรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการบริการสวัสดิภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ ขาดมาตรการหรือกฎ ระเบียบเพื่อรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน ไม่มีการฝึกซ้อมการหนีไฟ ไม่มีการตรวจสอบและแนะนำวิธีใช้เครื่องมือดับเพลิง การจัดหายาและเวชภัณฑ์ไม่เพียงพอแก่จำนวนนักเรียน และไม่มีการบันทึกและเก็บรายงานสถิตินักเรียนที่ประสบอุบัติเหตุในโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

5.3 ปัญหาด้านการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ ขาดครูที่มีความรู้ทางเนื้อหาสวัสดิศึกษา และครูไม่ได้รับการฝึกอบรมเทคนิคการสอนสวัสดิศึกษา โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

โรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ หนังสือและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสวัสดิศึกษามีไม่เพียงพอ ขาดอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนสวัสดิศึกษา และนักเรียนขาดการฝึกปฏิบัติในเรื่องสวัสดิศึกษา โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

5.4 ปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ ขาดการวางแผนในการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพใน

โรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อ ยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิภาพในโรงเรียน การดำเนินงานสวัสดิภาพในโรงเรียนกระทำไม่สม่ำเสมอขาดความต่อเนื่อง ผู้รับผิดชอบขาดความรู้และทักษะในการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนจากครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานในชุมชน โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อขาดผู้รับผิดชอบในการจัดและดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและไม่มีการจัดประชุมครูและผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ผู้วิจัยอภิปรายเฉพาะประเด็นสำคัญดังนี้

1. สภาพการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน อภิปรายแต่ละด้านคือ

1.1 การจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม น้ำท่วมบางส่วน อยู่ในวัดหรือใกล้วัด ติดกับแม่น้ำลำคลอง และถนนซึ่งมีรถยนต์สัญจรไปมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัทธา กาญจนารัตน์ (2517: 70) ที่พบว่าสถานที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษามากกว่าร้อยละ 70 ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม และโรงเรียนดังกล่าวมากกว่าร้อยละ 62 ตั้งอยู่ในวัดหรือสุเหร่า และผลการวิจัยของ นิมิตร มิ่งมิตร (2530: 48) ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ว่า โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตวัด สุเหร่า บางแห่งก็อยู่ติดกับถนนหลวงทั้ง 2 ด้าน บางแห่งก็มีน้ำท่วมทุกปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจังหวัดในเขตการศึกษา 1 มีบางจังหวัดที่อยู่ในที่ลุ่มใกล้ทะเล และบางจังหวัดก็อยู่ติดกับแม่น้ำลำคลอง เมื่อฝนตกหนักจึงทำให้เกิด

นำท่วมเป็นประจำ นอกจากนั้นจังหวัดในเขตการศึกษา 1 เป็นจังหวัดที่มีความเจริญในทุกด้าน รวมถึงด้านการคมนาคมขนส่ง มีการสัญจรไปมาอย่างหนาแน่น โรงเรียนจำนวนมากจึงตั้งอยู่ติดกับถนน ซึ่งมีรถยนต์สัญจรไปมา ทำให้นักเรียนอาจต้องเสี่ยงต่อการเดินทาง ในเรื่องของการจัดความปลอดภัยในบริเวณโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีรั้วโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ กรมพลศึกษา (2528: 3-42) ที่พบว่าโรงเรียนที่ยังไม่มีรั้ว มีเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 26.37 ทำให้การควบคุมและป้องกันอันตรายให้แก่นักเรียนทำได้ยาก เช่น บุคคลหรือสัตว์เลื้อยอาจเข้ามาก่อความเสียหาย และนักเรียนอาจได้รับอันตรายจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีอาคารเรียนชั้นเดียวถึงสองชั้น ทำให้ไม่ได้สร้างทางออกฉุกเฉินหรือบันไดหนีไฟ โรงเรียนยังขาดอุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิง และไม่ได้จัดให้มีการฝึกซ้อมหนีไฟ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร ถนอมรูป (2527: 124-125) ที่พบว่าโรงเรียนไม่มีทางออกฉุกเฉินหรือบันไดหนีไฟ แสดงว่าด้านการป้องกันอัคคีภัยยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำของงานความปลอดภัยในสถานศึกษา (กระทรวงสาธารณสุข, 2525) ที่กำหนดให้โรงเรียนต้องมีเครื่องมือดับเพลิง อุปกรณ์ในการดับไฟ เช่น ถังทราย ค้อนน้ำหรือน้ำยาดับเพลิงชนิดต่าง ๆ อาคารตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไปต้องมีทางหนีไฟ และควรมีการฝึกซ้อมแบบแผนป้องกันอัคคีภัยอย่างน้อยปีละครั้ง แต่ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารเห็นว่าการเกิดอัคคีภัยไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก จึงทำให้ไม่เห็นความสำคัญ และไม่ได้เตรียมการในการป้องกันอัคคีภัย

โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีโรงฝึกพลศึกษา และไม่ได้จัดแยกประเภทสนามกีฬาและกรีฑา ทำให้ชนิดของอุบัติเหตุที่พบบ่อย คือ วิ่งชนกัน สิ้นหกล้ม ของมีคมบาด และอุบัติเหตุจากการกีฬา สถานที่ในโรงเรียนที่พบอุบัติเหตุบ่อยคือ สนามเด็กเล่น และอาคารเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภา มนูญิจ และคณะ (2521-2522: 107-109) ซึ่งพบว่า ชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียนส่วนใหญ่ คือ หกล้ม รองลงมาคือ วิ่งชนกัน สถานที่เกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดภายในอาคารเรียนและสนาม สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุดังกล่าวนี้จะเห็นว่า นอกจากพฤติกรรมของนักเรียนไม่ปลอดภัยแล้ว สาเหตุที่สำคัญมาจากสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนยังไม่เหมาะสมอีกด้วย เช่น โรงเรียนไม่มีโรงฝึกพลศึกษา และไม่ได้จัดแยกประเภทของสนาม นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนบางส่วน (ร้อยละ 32.9) ไม่ได้จัดระบบการจราจรภายในอาคาร ทำให้อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบ่อย คือ วิ่งชนกัน เพื่อลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ผู้บริหารควรริบดำเนินการในด้านนี้อย่างจริงจัง

1.2 การจัดการบริการสวัสดิภาพในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้มีการสำรวจสภาพอาคารเรียน โต๊ะเรียน เก้าอี้ และสภาพของสายไฟฟ้าภายในอาคารเรียน ปีละครั้ง สำรวจสนาม อุปกรณ์การศึกษา และเครื่องเล่นเด็ก ภาคเรียนละครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำของงานความปลอดภัยในสถานศึกษา และเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ) ที่กำหนดมาตรการควบคุมและป้องกันความปลอดภัยของอาคารสถานที่ คือต้องมีการตรวจสอบสภาพความมั่นคงแข็งแรง และปลอดภัยในอาคารเรียน และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ อยู่เสมอ ถ้าพบชำรุด และมีลักษณะน่าจะเป็นอันตรายแก่ผู้ใช้ต้องรีบแก้ไขซ่อมแซมทันที เมื่อเกิดอุบัติเหตุ โรงเรียนได้มีการเก็บสถิติและใช้แบบฟอร์มรายงานอุบัติเหตุ ซึ่งการจดบันทึกอุบัติเหตุจะสามารถนำเอาสถิติอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อเป็นแนวทางป้องกันแก้ไขและดำเนินงานด้านความปลอดภัย นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนได้จัดให้มีการติดป้ายคำเตือนสถานที่ที่เป็นอันตรายและจัดให้มีครูเวรประจำวันทำหน้าที่แนะนำความปลอดภัยและดูแลนักเรียนข้ามถนน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการบริการสวัสดิภาพในโรงเรียน แต่ในบางเรื่องเช่น การจัดหาหนังสือส่งนักเรียน โรงเรียนก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดหาหนังสือส่งนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลยังขาดแคลนอยู่มาก และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เองก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ในเรื่องนี้

นอกจากนี้ โรงเรียนได้จัดให้มีห้องพยาบาล ยาและเวชภัณฑ์อย่างเพียงพอ แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.8) ไม่มีครูประจำห้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพร พุทธิรังษี (2530: 99) ที่พบว่าโรงเรียนประถมศึกษา还没有มีครูอยู่ประจำห้องพยาบาลตลอดเวลา ทำให้เกิดปัญหาการให้บริการแก่นักเรียนที่ได้รับการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยได้ จากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน จากงานวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีครูน้อยกว่า 25 คน ซึ่งครูโรงเรียนประถมศึกษานอกจากมีหน้าที่เป็นครูประจำชั้นและทำการสอนแล้ว ยังมีภาระรับผิดชอบหลายด้าน เช่น งานการปกครอง งานธุรการ กิจกรรมและยังอาจมีงานอื่น ๆ ทำให้ไม่สามารถจัดครูมารับผิดชอบห้องพยาบาลได้

1.3 การจัดการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับ

สวัสดิศึกษา ทำให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการสอนสวัสดิศึกษา และผลดีสื่อ
 การเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูใช้คือการบรรยาย วัสดุอุปกรณ์และสื่อ
 การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา ตลอดจนหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับ
 สวัสดิศึกษามีเพียงเล็กน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ ไทพริบ (2524: 58-61)
 พบว่าในโรงเรียนประถมศึกษามีครูประจำชั้นที่ไม่ผ่านการอบรมวิชาสุขศึกษาเป็นผู้สอนวิชาสุขศึกษา
 วิธีการสอนส่วนใหญ่เป็นการบรรยาย หนังสือ ตำรา คู่มือ และเอกสารสำหรับอ่านเพิ่มเติมมีน้อย
 และมีอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กองส่ง เสริมพลศึกษา
 และสุขภาพ กรมพลศึกษา (2528: 3 - 42) ที่พบว่าครูสอนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
 ชีวิตไม่เคยผ่านการอบรมถึงร้อยละ 34.75 หนังสือสำหรับค้นคว้าส่วนใหญ่มีไม่เพียงพอกับความ
 ต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้มีการบรรยายมากที่สุด เป็นผลให้นักเรียนเกิด
 ความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ครบทุกด้าน ซึ่ง
 ตามหลักการสอนสวัสดิศึกษาจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ ทำให้นักเรียนเห็นปัญหาและ
 ความสำคัญของความปลอดภัย เพื่อทำให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้เรื่อง
 สวัสดิภาพให้ดีขึ้น (Thygerson, 1977: 100 - 101)

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอน
 สวัสดิศึกษา แต่จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดเฉพาะในโอกาสพิเศษเท่านั้น ทั้งนี้อาจมี
 สาเหตุมาจากผู้บริหารโรงเรียนและครูมองข้ามความสำคัญ จากงานวิจัยของกรมพลศึกษา
 (2525: บทคัดย่อ) เรื่อง "โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 10"
 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนาน ๆ ครั้ง และมีโรงเรียนบางส่วนที่
 ไม่เคยจัดเลย นอกจากนั้นการวิจัยของจินตนา วิศิษฎ์วงศ์ (2529: 123) พบว่า นักเรียน
 ส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางสุขศึกษามาก และความคิดเห็นของครู
 และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรทางสุขศึกษา ยังเน้นการปฏิบัติไม่เพียงพอ การ
 ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสวัสดิภาพของนักเรียน จำเป็นต้องจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อ
 ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะ เช่น การฝึกข้ามถนน การฝึกซ้อมหนีไฟ
 ซึ่งควรจัดให้นักเรียนได้ฝึกจากเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือเหตุการณ์ที่จำลองขึ้น ก็จะทำให้นักเรียน
 เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูได้รับการนิเทศการสอนจากศึกษานิเทศก์นาน ๆ ครั้ง ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2524: 113 - 114) พบว่า ด้านการสอน สุขศึกษา โรงเรียนมีปัญหามากในเรื่องการได้รับการนิเทศการสอนจากหน่วยศึกษานิเทศก์ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า โรงเรียนต้องการให้จัดหน่วยศึกษานิเทศก์ออกไปเสนอแนะครูและนักเรียน อย่างสม่ำเสมอ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญขึ้น เตชะกัมพูช (2519: 38, 73) ที่พบว่า ในด้านการสอนสุขศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 76.70 ไม่ได้รับการนิเทศเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจำนวนศึกษานิเทศก์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีน้อย ในขณะที่มีโรงเรียนจำนวนมาก และยังมีปัญหาในด้านอื่น ๆ เช่น งบประมาณ การเดินทางที่ไม่สะดวก ตลอดจนความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่ทำให้การนิเทศไม่เพียงพอ แต่ในการเรียนการสอน ประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสวัสดิศึกษานั้น ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ทั้งด้านเทคนิควิธีสอน เนื้อหา และการวัดผลประเมินผลเป็นอย่างดี จึงจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทาง สวัสดิภาพ ดังนั้น การแก้ปัญหาในเรื่องนี้ คงไม่ใช่การที่จะรอคอยการนิเทศจากหน่วยศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการอื่นในการแก้ปัญหาดังกล่าว

1.4 การจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิภาพในโรงเรียน โดยผู้ปกครองและบุคลากร ภายนอกไม่มีส่วนร่วม โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงการดำเนินงาน โครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิมิตร มั่งมีทรัพย์ (2530: 42) ซึ่งพบว่าการจัดตั้งคณะกรรมการสุขภาพในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน การจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงการดำเนินงาน และการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร โรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน และเห็นว่า การดำเนินงานควรเป็นหน้าที่ของบุคลากรภายในโรงเรียน ถ้าให้บุคลากรภายนอกมีส่วนร่วม อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการติดต่อประสานงานหรือไม่ได้รับความร่วมมือ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินงาน นอกจากนี้ การวางแผนและเขียนโครงการทำเป็นครั้งคราว แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานยังไม่แน่นอนสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ หรือยังไม่เห็นความสำคัญของการวางแผน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ วิลาศ จันทรณ์ (2524: 80) ซึ่งพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวางแผน ปฏิบัติงานด้านสุขภาพอยู่ในระดับน้อย ทำให้ผู้บริหารละเลยต่อความจำเป็นในการวางแผน และ

ผู้บริหารอาจจะเห็นว่า การดำเนินงานด้านนี้ต้องปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้วไม่ต้องจัดเป็นแผนหรือโครงการอย่างชัดเจน และอีกประการหนึ่งก็คือ โรงเรียนอาจขาดแคลนบุคลากรสำหรับดำเนินงานในเรื่องนี้ ดังผลการวิจัยของ บุญขึ้น เตชะกัมพูช (2519: 48, 73) วิลาศ จันทรรัตน์ (2524: 87 - 88) ทิพา จันทรคามิ (2525: 114) กาญจนา บุญมี (2527: 195) และวิลาวัณย์ บรรณศรี (2528: 79) พบว่า โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านนี้เพื่อมาร่วมจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพ ซึ่งในการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีการวางแผนที่ดี และเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน การดำเนินงานที่ดีนี้จะต้องเป็นในรูปของคณะกรรมการ โดยให้ครู บุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนหน่วยงานในชุมชนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะผู้บริหารขาดความรู้และทักษะในการประชาสัมพันธ์ และอาจไม่ทราบว่าจะติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ จากที่ใด รวมทั้งอาจเป็นเพราะผู้บริหารละเลยไม่เห็นความสำคัญในการติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการต่าง ๆ ด้วย

จากผลการวิจัยที่พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณเลย อาจเนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาได้รับงบประมาณจากทางราชการไม่มากนัก ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ กาญจนา บุญมี (2527: 153) พบว่า การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนซึ่งมีปัญหาด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับการวิจัยของ เฉลิม แซ่มห้อย (2519: 83) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนมากมักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของงบประมาณ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้

ในเรื่องของการประเมินผลโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน มีการประเมินผลและติดตามผลเป็นบางครั้ง และนำผลมาปรับปรุงโครงการเป็นครั้งคราว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิมิตร มิ่งมิตรพิทย (2530: 52) ที่พบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติจริงในด้านการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผล เพราะการวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในระดับสูง และต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่มีความรู้เฉพาะในด้านนี้ อย่างไรก็ตามการประเมินผลโครงการสวัสดิภาพนี้เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนจะต้อง

กระทำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนต่อไป

2. ปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ผู้วิจัยได้แบ่งศึกษาออกเป็น

4 ด้าน มีดังนี้

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย จะเห็นได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาจัดสิ่งแวดล้อมได้ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ เนื่องจากในปัจจุบันผู้บริหารมักตื่นตัว และให้ความสนใจในการปรับปรุงด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้โรงเรียนมีชื่อเสียง เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน จึงพยายามจัดสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี ดังผลการวิจัยของ มานิตย์ แก้วมทิทธิ (2526 : 114) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยหรือให้ความสำคัญต่อการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน โดยเห็นความสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในระดับสูงเกือบทุกเรื่อง แสดงว่าผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย จึงทำให้ปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สนามเด็กเล่นไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทั้งนี้จากการสำรวจสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน สถานที่ตั้งของโรงเรียนจะอยู่ในที่ลุ่ม มีน้ำท่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ จินตนา วิศิษฎ์วงศ์ (2529 : 128) ที่พบว่าโรงเรียนมีปัญหาในเรื่องสนามของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในที่ลุ่ม ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม และทำให้สนามเด็กเล่นไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดบริการสวัสดิภาพในโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย สำหรับปัญหาที่ผู้บริหารเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับมากคือ โรงเรียนขาดอุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร ถนอมรูป (2527 : 126) ที่พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีเครื่องมือดับเพลิง เคมีไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิงเคมีมีราคาแพง และโรงเรียนไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อ นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่เห็นความจำเป็นในการซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิง เนื่องจากสถิติการเกิดอัคคีภัยในโรงเรียนมีน้อยมาก สำหรับปัญหาที่อยู่ในระดับมากอีกปัญหาคือ ไม่มีการตรวจสอบและแนะนำวิธีใช้เครื่องมือดับเพลิง อาจสืบเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญดังกล่าว จึงไม่สนใจและละเลยต่อการตรวจสอบอุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิงที่ติดตั้งแล้ว มีโรงเรียนจำนวนมากที่ติดตั้งเครื่องมือดับเพลิงไว้เป็นเวลาหลายปี โดยมิได้ตรวจสอบคุณภาพของน้ำยาเคมี และไม่เคยแนะนำถึงวิธีใช้ให้แก่บุคลากรในโรงเรียน ถ้าหากเกิดอัคคีภัยขึ้นในโรงเรียน จะไม่

สามารถควบคุมป้องกันได้ ทำให้เกิดความเสียหายต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย สำหรับปัญหาที่ผู้บริหารเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ หนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสวัสดิศึกษามีไม่เพียงพอ ขาดอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2524: 119) ที่พบว่า หนังสือและเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพมีไม่เพียงพอ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี ทุกประเสริฐ (2529: 92) ที่พบว่า โรงเรียนมีปัญหาการสอนสุขศึกษาในเรื่องของการขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน นอกจากนี้ผลการวิจัยของ จินตนา วิศิษฎ์วงศ์ (2529: 134) พบว่า โรงเรียนยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน และนักเรียนมีความคิดเห็นเห็นว่า หนังสือเรียนและเอกสารค้นคว้าด้านสุขศึกษายังมีไม่เพียงพอ และจากการวิจัยของ นพรัตน์ สุขุมาลพงศ์กุล (2530: 37) ยังพบว่า ครูสุขศึกษามีความต้องการสื่อการสอนเรื่องสวัสดิศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ เทปโทรทัศน์เกี่ยวกับสาเหตุและการป้องกันอัคคีภัย ตารางสถิติการเกิดอุบัติเหตุของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ของการตำรวจจราจรในปีล่าสุด ตัวอย่างเครื่องมือดับเพลิงบางชนิด หนังสือ วารสาร เอกสารหรือจุลสารเกี่ยวกับสวัสดิภาพและการป้องกันอัคคีภัยต่าง ๆ ตารางเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุในประเทศไทย หนังสือคู่มือพระราชบัญญัติจราจร พุทธศักราช 2522 แผ่นภาพแสดงเครื่องหมายจราจรที่ควรทราบ

นอกจากนี้ มีปัญหาอยู่ในระดับมากอีกคือ การได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ยังไม่เพียงพอ จากผลการวิจัยของ ศุภลักษณ์ คูหาทอง (2525: 150) พบว่า ศึกษานิเทศก์ไม่มีเวลาในการนิเทศหรือศึกษานิเทศก์ไม่มีเวลาในการให้คำปรึกษาแก่ครู รวมทั้งระยะเวลาที่ศึกษานิเทศก์พบปะกับครูเพื่อให้การนิเทศแต่ละครั้งน้อยเกินไป และจากผลการวิจัยของ นารีคูหาเรืองรอง (2530: บทคัดย่อ) พบว่า ครูมีทัศนคติต่อบทบาทของศึกษานิเทศก์ในการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อยู่ในระดับน้อย หรือไม่มีการปฏิบัติเลย

2.4 ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย สำหรับปัญหาที่ผู้บริหารเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมากมีเพียงข้อเดียวคือ ขาดงบประมาณในการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา บัญญัติ (2527: 154) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีปัญหาด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพา จันทรคามิ (2524: 120) ที่พบว่า งบประมาณเป็นปัญหาสำคัญมากในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน จะเห็นได้ว่างบประมาณเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนมีประสิทธิภาพหรือไม่ ในสภาพปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยังได้รับงบประมาณอุดหนุนในด้านนี้น้อยมาก จากการวิจัยค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่ารายจ่ายของโรงเรียนประถมศึกษาจากงบประมาณแผ่นดินร้อยละ 90 เป็นเงินเดือนครู ดังนั้นจะเห็นว่าส่วนที่จะนำมาพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ภายในโรงเรียนจึงมีจำกัด และอีกประการอาจเป็นเพราะการติดขัดของงบประมาณจากทางราชการจะต้องปฏิบัติตามระเบียบหลายขั้นตอน และใช้เวลานาน ซึ่งไม่สะดวกต่อการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียน จึงทำให้ผู้บริหารมีความคิดเห็นของปัญหาอยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน โดยส่วนรวมปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหาแตกต่างจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ แสดงว่าขนาดของโรงเรียนมีผลต่อปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็ก และกลาง มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในการดำเนินงานสูงกว่า จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนเป็นส่วนมาก ผู้บริหารโรงเรียนมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ และอาจารย์ใหญ่ มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารมากกว่า 20 ปี และเคยผ่านการอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนมากกว่าครึ่ง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก และกลาง ส่วนใหญ่ยังไม่มี การจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ผู้บริหารมีตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่และครูใหญ่ มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารเพียง 1 - 5 ปี และส่วนใหญ่ยังไม่เคยผ่านการอบรมหรือดูงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน จึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนแตกต่างกัน

นอกจากนั้น อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนมาก ทำให้ได้รับงบประมาณสนับสนุนและมีอัตราครู อาจารย์ และคณาธิการโรงเรียนมากตามสัดส่วนของนักเรียน ทำให้สามารถปฏิบัติตามโครงการของโรงเรียนได้ และเมื่อพิจารณาถึงสถานที่ตั้งของโรงเรียน

โรงเรียนขนาดใหญ่จะตั้งอยู่ในตัวจังหวัด ซึ่งเป็นเขตเทศบาล สุขาภิบาล มีความเจริญด้านสาธารณูปโภค อยู่ใกล้แหล่งบริการตลอดจนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง การคมนาคมก็สะดวก สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนได้รับการเผยแพร่ความรู้ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ และยังได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนได้ดีกว่าด้วย ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มักจะเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในท้องที่กันดาร การสาธารณูปโภคยังไม่ทั่วถึง การคมนาคมก็ไม่สะดวกทำให้มีอุปสรรคในการติดต่อประสานงานต่าง ๆ นอกจากนี้มีจำนวนบุคลากรภายในโรงเรียนน้อย ไม่ว่าจะ เป็นจำนวนครูหรือคณาจารย์โรงเรียนงบประมาณสนับสนุนก็มีน้อย จึงทำให้มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน เป็นรายด้าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

4.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ในข้อทำเลและสถานที่ตั้งโรงเรียนยังไม่เหมาะสมก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กในข้อ แสงสว่างภายในอาคารเรียนและห้องเรียนไม่เพียงพอ สนามเด็กเล่นไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง และจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ ทำให้อาจต้องแก้ปัญหาด้วยการใช้อาคารเรียนชั่วคราว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับแสงสว่างภายในห้องเรียนและอาคารเรียนไม่เพียงพอ นอกจากนี้โรงเรียนขนาดใหญ่จะตั้งอยู่ติดกับถนนมีรถยนต์สัญจรไปมา อยู่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม และใกล้ที่รื้อพักรถโดยสารประจำทาง ทำให้อาจมีปัญหาเกี่ยวกับทำเลและสถานที่ตั้งไม่เหมาะสมก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

4.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการจัด

บริการสวัสดิภาพในโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการจัดการบริการสวัสดิภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ในข้อ ไม่จัดทำเครื่องหมายหรือคำเตือนที่เกี่ยวกับความปลอดภัย ไม่แนะนำการใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจก่อให้เกิดอันตราย โรงเรียนขาดอุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิง ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ได้รับงบประมาณสนับสนุนน้อย และมีอัตราครู อาจารย์ คณาธิการโรงเรียนน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ จึงทำให้มีบุคลากรไม่เพียงพอที่จะดำเนินงานในด้านนี้ได้ อย่างเต็มที่ และอาจจะเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางส่วนใหญ่ยังไม่เคยผ่านการอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน จึงยังไม่ตระหนักถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ ส่วนในข้อ ผู้รับผิดชอบห้องพยาบาลขาดความรู้และทักษะการปฐมพยาบาล และไม่มีความสะดวกในการส่งต่อนักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุไปยังสถานพยาบาล ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่มีครูวุฒิสุขศึกษาหรือครูอนามัยโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีครูจำนวนน้อยมาก ไม่สามารถจัดให้มาทำหน้าที่ในสถานพยาบาลได้ ส่วนโรงเรียนส่วนใหญ่ มีจำนวนครูที่มากกว่า และมีโอกาสที่จะจัดให้ครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับความรู้และทักษะการปฐมพยาบาลเพื่อให้กลับมาทำงานในหน้าที่นี้ได้มากกว่า นอกจากนั้นสถานที่ตั้งของโรงเรียนขนาดใหญ่ จะอยู่ในชุมชน ใกล้กับหน่วยงานสาธารณสุข เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นกับนักเรียน ก็มีความสะดวกในการที่จะส่งต่อผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาล ซึ่งทำให้มีปัญหาดังกล่าวน้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

4.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กมีปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ในข้อขาดครูที่มีความรู้ทางเนื้อหาสวัสดิศึกษา และครูไม่ได้รับการฝึกอบรมเทคนิคการสอนสวัสดิศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนครูจำกัด และครูนอกจากต้องทำหน้าที่

เป็นครูประจำชั้นแล้ว ยังต้องสอนวิชาต่าง ๆ วันละไม่น้อยกว่า 5-6 ชั่วโมง โอกาสที่จะไปดูงาน หรือเข้ารับการอบรมเทคนิคการสอนต่าง ๆ เป็นไปได้ยาก จึงทำให้มีปัญหาขาดครูที่มีความรู้ ทางเนื้อหาสวัสดิศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีจำนวนครูมากเพียงพอที่จะจัดให้ครูในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้ผลัดเปลี่ยนกันไปเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับ เทคนิคการสอน ตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้จัดให้

นอกจากนั้น ผลการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ในข้อ หนังสือ และเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสวัสดิศึกษาไม่เพียงพอ ขาด อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนสวัสดิศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดกลาง เป็น โรงเรียนที่เลื่อนฐานะมาจากโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากมีจำนวนนักเรียน เพิ่มมากขึ้นแต่ ความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณสนับสนุนยังมีไม่เพียงพอ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง จึงยังไม่สามารถดำเนินการในด้านนี้ได้เต็มที่ ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อม มากกว่าในทุกเรื่อง จึงทำให้โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

4.4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาการจัด ดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในข้อ ขาดการวางแผนในการจัดดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารเพียง 5 ปี และส่วนใหญ่ ไม่เคยผ่านการอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ในขณะที่ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมหรือดูงานเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความ สำคัญของการวางแผนในการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน จึงทำให้มีปัญหาน้อยกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก

นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหา มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ในข้อ ยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิภาพในโรงเรียน การ ดำเนินงานสวัสดิภาพในโรงเรียนกระทำไม่สม่ำเสมอ ขาดความต่อเนื่อง ผู้รับผิดชอบขาดความรู้

และทักษะในการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงาน โครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนจากครูและบุคลากรในโรงเรียน ไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนจากครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความพร้อมเกี่ยวกับบุคลากรที่รับผิดชอบและมีงบประมาณที่ช่วยสนับสนุน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานมากกว่า นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนมากมีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารมากกว่า 20 ปี และเคยผ่านการอบรมหรือดูงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการดำเนินงานด้านนี้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่มีรูปแบบที่ถูกต้อง และการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการขอความช่วยเหลือจากชุมชน การกระตุ้นให้บุคลากรภายในโรงเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างดี จึงทำให้โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้น้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติควรถือเป็นนโยบายหลักที่จะให้โรงเรียนประถมศึกษาดำเนินการจัดโครงการสวัสดิภาพอย่างจริงจัง โดยกำหนดรูปแบบการดำเนินงานอย่างชัดเจน นอกจากนี้ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อโรงเรียนจะได้ปฏิบัติตามโครงการได้อย่างเต็มที่ และจัดให้มีหน่วยงานสำหรับทำหน้าที่นี้ เทศและติดตามผลการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างใกล้ชิด สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง
2. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะในการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน
3. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสวัสดิภาพในโรงเรียน
  - 3.1 ผู้บริหารในระดับสูง ควรเร่งรัดให้โรงเรียนทุกโรงเรียนสร้างรั้วโรงเรียน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ในกรณีที่ขาดแคลนงบประมาณ ควรจัดให้มีการสร้างรั้วอย่างประหยัด โดยใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น และขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน
  - 3.2 ควรจัดให้มีสวัสดิภาพในการเดินทางกลับบ้านของนักเรียน ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับมาตรการจัดระเบียบในการเดินทางกลับบ้านของนักเรียน เช่นการจัดแถวเดินกลับบ้านบนเส้นทางเดียวกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องถือเป็นนโยบายที่จะ

ดำเนินการอย่างเคร่งครัดและได้ผลอย่างจริงจัง

3.3 โรงเรียนควรจัดทำแผนผังของโรงเรียน ตลอดจนแผนผังการหนีไฟ เพื่อให้
ให้นักเรียนรู้จักทางออกเพื่อไปอยู่ในที่ที่ปลอดภัย

4. ด้านการจัดบริการสวัสดิภาพในโรงเรียน

4.1 โรงเรียนควรมาตรการป้องกันอัคคีภัย โดยถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง
ด้วยการเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือดับเพลิงให้พร้อม มีแผนการล่วงหน้าเกี่ยวกับการป้องกัน
อัคคีภัย ระบบการติดต่อกับหน่วยดับเพลิงอย่างรวดเร็ว และจัดให้มีการฝึกซ้อมนักเรียนให้รู้จัก
การปฏิบัติตนเมื่อเกิดไฟไหม้ รวมไปถึงการฝึกการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือในการดับไฟ และการ
ช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อให้ทุกคนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.2 ควรจัดให้มีการอบรมผู้นำนักเรียนในด้านอนามัย โดยขอความร่วมมือจาก
กองอนามัยโรงเรียน เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและเกิดทักษะเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล
และดูแลสุขภาพ เพื่อจะได้ช่วยเหลืองานห้องพยาบาลได้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และมี
ประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมทางด้านการบริการสวัสดิภาพในโรงเรียน และสามารถเอื้ออำนวย
ต่อการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาเป็นอย่างดี

5. ด้านการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้านสวัสดิศึกษา

5.1 ควรมีการสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้ากลุ่มวิชา ได้รับการ
ฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักและเทคนิคการนิเทศ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถไปจัดการ
นิเทศภายในโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องที่ครูไม่ได้รับการนิเทศจากหน่วยศึกษานิเทศก์
นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนในกลุ่มวิชาให้สังเกตการสอนของกันและกัน ตลอดจนให้มีการ
อภิปรายและปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนการสอน เพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพการ
เรียนการสอนสวัสดิศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

5.2 ควรจัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนการสอนของกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้ยืมและ
แลกเปลี่ยนสื่อการสอนระหว่างโรงเรียนในกลุ่ม และควรจัดอบรมให้ครูรู้จักการผลิตสื่อการเรียน
การสอน และเพื่อให้เกิดแนวคิดและทักษะในการที่จะตัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นเพื่อนำมา เป็นอุปกรณ์
ในการสอนสวัสดิศึกษา

6. ด้านการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน ผู้บริหารควรดำเนินการ
อย่างจริงจัง และกระตุ้นให้ทุกคนในโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญ และร่วมมือร่วมใจในการ

ดำเนินงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องกำหนดรูปแบบการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการประชุมวางแผน ตลอดจนจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิภาพในโรงเรียน ซึ่งจะต้องประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากรทุกคนภายในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนและทุกฝ่ายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และการดำเนินงานจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้กับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพและปัญหาในการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนทั่วประเทศ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ โดยศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูและผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลและอาจเป็นแนวทางชี้ให้เห็นการดำเนินงานโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนของครูและผู้บริหารโรงเรียนในอนาคตได้อีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย